775/5
Периодични
1 Примерок

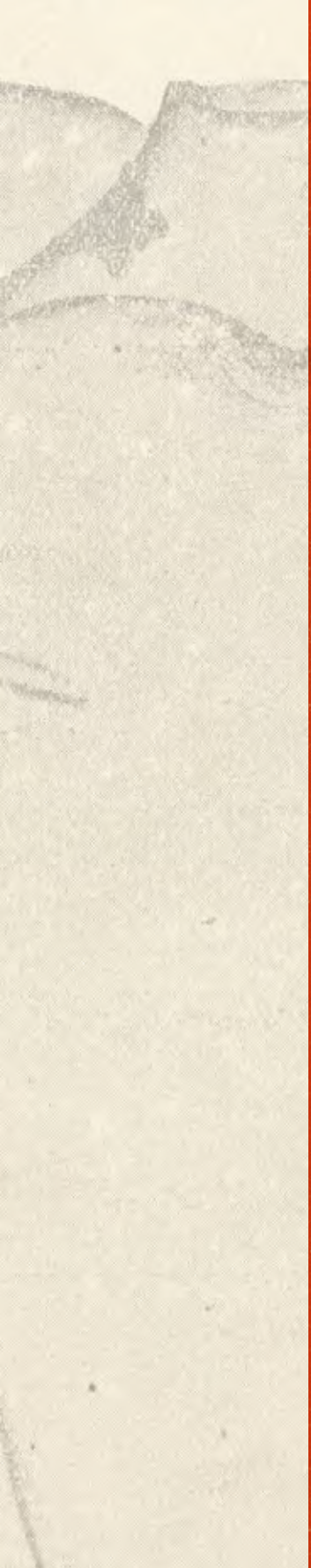
Македонка

Орган на Антифашистот фронт на жените от Македонија

Број 1 Ноември 1944 Год. 1

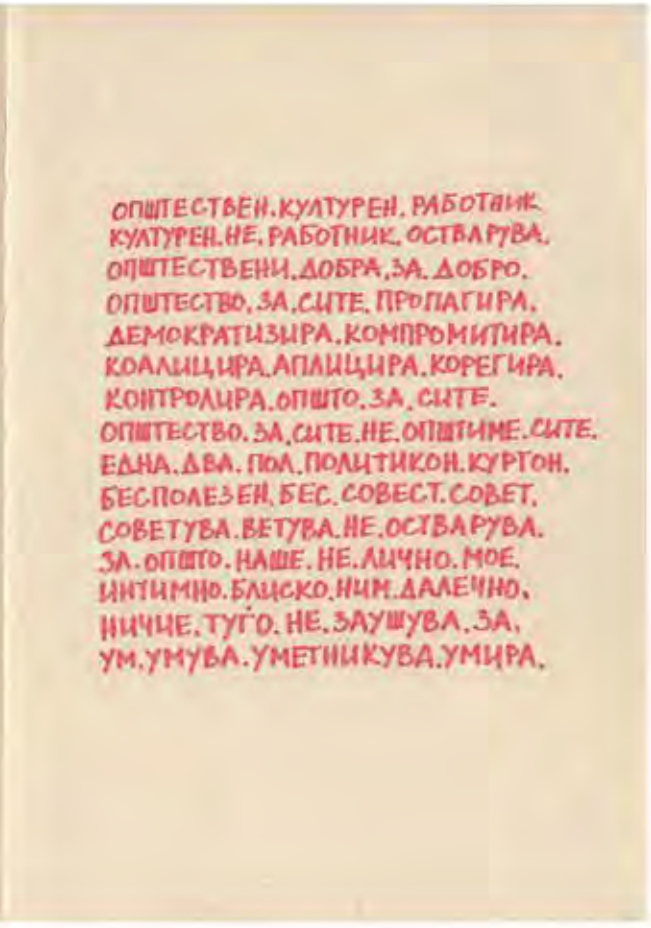
Христина Иваноска

УМЕТНИЧКО ИСТРАЖУВАЊЕ

Документот што недостига: „Македонка“ — еманципација, смисла и копнеж

Македонки

(централно) „Глаголење", 2018, мастило на хартија, 20 x 28,5 см. (лево) Компјутерски доработен студентски отпечаток од линорез што треба да симулира детаљ од топографска карта, 1993, 50 x 35 см. Кон крајот на Втората светска војна печатниците во Македонија ќе се соочуваат со „хроничниот недостаток на печатарска хартија". Според сведоштва, „во една прилика во еден магазин биле најдени италијански топографски карти и бидејќи тие биле погодни за искористување во печатењето, зашто едната страна им била бела и чиста, биле употребени за таа намена многу брзо уште во текот на 1944 год.", ќе забележи Александар Стерјовски во својот текст „Битолската издавачка и публицистичка дејност по ослободувањето (1944–1945 г.)" објавен во „Развиток" (Година XXIV, бр. 1 јануари 1986).

КОРЕНИТЕ НА НАШАТА ЕМАНЦИПАЦИЈА ТРЕБА ДА ГИ БАРАМЕ ВО НАШЕТО МИНАТО, ВО ГЛАСОВИТЕ НА СИТЕ ЗНАЈНИ И НЕЗНАЈНИ ЖЕНИ И МАЖИ КОИ ПРИДОНЕЛЕ ДА ГИ ЖИВЕЕМЕ ДЕНЕС, НО И НИКОГАШ ДА НЕ ПРЕСТАНЕМЕ ДА ГИ БРАНИМЕ СЛОБОДАТА НА ИЗРАЗУВАЊЕ, ПРАВОТО НА ОБРАЗОВАНИЕ, ПРАВОТО НА ЕКОНОМСКА НЕЗАВИСНОСТ, КРЕАТИВНА СЛОБОДА, ПРАВОТО НА ЕМАНЦИПИРАНО МАЈЧИНСТВО И КОНТРОЛА ВРЗ СОПСТВЕНОТО ТЕЛО. ЗА ЖАЛ, НЕ МОЖЕМЕ ДА СЕ ПОФАЛИМЕ СО ИСЦРПНО ПОЗНАВАЊЕ НА СТРАТЕГИИТЕ НА ОТПОР НА ЖЕНИТЕ ОД МАКЕДОНИЈА, НИТУ ИМАМЕ ЦЕЛОСЕН УВИД НА ИМИЊА НА ЖЕНИ КОИ ИСЧЕКОРИЛЕ ВО СВОЈАТА СРЕДИНА ВО МИНАТОТО И ПРИДОНЕЛЕ ЗА ПРОЦЕСИТЕ НА ЕМАНЦИПАЦИЈА. НЕПОБИТЕН Е И ФАКТОТ ДЕКА НАЈЧЕСТО СЕ ТОЛКУВАМЕ СЕБЕСИ КОРИСТЕЈЌИ ТУЃИ РЕФЕРЕНЦИИ. ТОКМУ ЗАТОА АЛАРМИРАМ И АПЕЛИРАМ КОН НАДМИНУВАЊЕ НА ОВАА СОСТОЈБА КОЛКУ ШТО Е МОЖНО ПОСКОРО, ЗАШТО СЕЌАВАЊАТА БЛЕДЕАТ, А ДОКУМЕНТИТЕ ИСЧЕЗНУВААТ. ПРОЦЕСИТЕ НА ЕМАНЦИПАЦИЈА И СТРАТЕГИИТЕ НА ОТПОР НА НАШИТЕ ПРЕДЦИ ЌЕ ЈА ДОДЕФИНИРААТ И ЌЕ ЈА ЗАЈАКНАТ НАШАТА ПОТРЕБА, НО И ПОТРЕБАТА ЗА НЕМИНОВНА И НУЖНА РАМНОПРАВНОСТ И ЕДНАКВОСТ НА НАШИТЕ ДЕЦА.

Скен од исполатена страница од текстот "Archive Fever: A Freudian Impression" на Жак Дерида со мои забелешки и потцртувања, а преземен од https://www.jstor.org/stable/465144

law, the relations between the secret and the nonsecret, or, and this is not the same thing, between the private and the public, whether they involve property or access rights, publication or reproduction rights, whether they involve classification and putting *into order:* What comes under theory or under private correspondence, for example? What comes under system? under biography or autobiography? under personal or intellectual anamnesis? In works said to be *theoretical,* what is worthy of this name and what is not? Should one rely on what Freud says about this to classify his works? Should one for example take him at his word when he presents his *Moses* as a "historical novel"? In each of these cases, the limits, the borders, and the distinctions have been shaken by an earthquake from which no classificational concept and no implementation of the archive can be sheltered. Order is no longer assured.

I dream now of having the time to submit for your discussion more than one thesis, three at least. This time will never be given to me. Above all, I will never have the right to take your time so as to impose upon you, rapid-fire, these three + *n* essays. Submitted to the test of your discussion, these theses thus remain, for the time being, hypotheses. Incapable of supporting their demonstration, constrained to posit them along the way in a mode which will appear at times dogmatic, I will recall them in a more critical and formal manner in conclusion.

The hypotheses have a common trait. They all concern the *impression* left, in my opinion, by the *Freudian signature* on its own archive, on the concept of the archive and of archivization, that is to say also, inversely and as an indirect consequence, on historiography. Not only on historiography in general, not only on the history of the concept of the archive, but perhaps also on the history of the formation of a *concept in general.* We are saying for the time being *Freudian signature* so as not to have to decide yet between Sigmund Freud, the proper name, on the one hand, and, on the other, the invention of psychoanalysis: project of knowledge, of practice and of institution, community, family, domiciliation, consignation, "house" or "museum," in the present state of its archivization. What is in question is situated precisely *between the two.*

Having thus announced my intentions, and promised to collect them so as to conclude in a more organized fashion, I ask your permission to take the time and the liberty to enter upon several lengthy preliminary excursions.

---

never be determined as one political question among others. It runs through the whole of the field and in truth determines politics from top to bottom as res publica. *There is no political power without control of the archive, if not of memory. Effective democratization can always be measured by this essential criterion: the participation in and the access to the archive, its constitution, and its interpretation.* A contrario, *the breaches of democracy can be measured by what a recent and in so many ways remarkable work entitles* Forbidden Archives (Archives interdites: Les peurs françaises face à l'histoire contemporaine). *Under this title, which we cite as the metonymy of all that is important here, Sonia Combe does not only gather a considerable collection of material, to illuminate and interpret it; she asks numerous essential questions about the writing of history, about the "repression" of the archive [318], about the "'repressed' archive" as "power . . . of the state over the historian" [321]. Among all of these questions, and in referring the reader to this book, let us isolate here the one that is consonant, in a way, with the low tone of our hypothesis, even if this fundamental note, the patriarchive, never covers all the others. As if in passing, Sonia Combe asks in effect: "I hope to be pardoned for granting some credit to the following observation, but it does not seem to me to be due to pure chance that the corporation of well-known historians of contemporary France is essentially, apart from a few exceptions, masculine. . . . But I hope to be understood also . . ." [315].*

- PATRIARCHIVE
- own archive
- concept of the archive
- archivisation
- historiography

(доле) Јане Чаловски и Христина Иваноска, „Форма на одговор", дигитална фотографија, 2017. (десно) Портрет на Роса Плавева од непознат автор, скен од фотографија од архивот на Музејот на град Скопје, кој го направив во 2005 година за истражувањето за проектот „Именување на мостот: Роса Плавева и Накије Бајрам", 2006.

Испитувачот: Извинете другарке Плавева. Морам да нагласам дека ни треба доказ, па бидете попрецизна. На крајот на ова сослушување треба да направиме документ.

Тоа што го кажувате овде и сега, за тогаш и таму, се ефемерни информации.

Р. Плавева: Мојата приказна е основана на моето искуство и она што е кажано од другите. Сведокот е „мојот друг".

ФРАГМЕНТ ОД „ДОКУМЕНТОТ ШТО НЕДОСТИГА: ПЕРФОРМАНС БР. 4 (СОСЛУШУВАЊЕ), 2016/2022

Сведокот: Почитуван испитувачу, јас можам да зборувам само за тоа што го посведочив во Државниот архив во јуни 2016 година за време на моето истражување. Прв пат го посетив Архивот и Институтот за национална историја пред дванаесет години, ~~кога правев слично истражување~~. Тогаш ~~за~~ првпат ги видов картонските класери полни со собрани спомени исчукани на хартија и ископирани во неколку примероци. ~~Рачно пишаните~~ корекции со мастило, директно напишани ~~на~~ документите се уште беа видливи. Од ~~оштетувањата настанати од~~ времето, ~~документите~~ станале потенки, жолтеникави и суви, ~~како листови тутун сушени на сонце што~~ може да се сронат на парчиња. Си мислев ~~колку крливи~~ се тие бесценети извори на информации, ~~колку делуваат незаштитени~~ и ~~се~~ лесно подложни на манипулација. Низ годините нешто ме ~~прогонуваше~~ назад кон зградата. Се плашев дека тоа што го видов тогаш еден ден ќе исчезне засекогаш.

Мојата втора посета се случи годинава во јуни. Но во моментот кога влеговме во двокатната модернистичка зграда ~~изградена во~~ шеесеттите, насетив дека нешто е поинаков. Главниот влез беше отворен, ~~но~~ немаше никој на приемниот пулт. Само пригушен звук од преносен телевизор или радио доаѓаше ~~од зад пултот~~. Можев да го чујам само ~~ехото на~~ мојот глас, кој безуспешно барајќи ~~го~~ чуварот, и ехото од моите чекори додека се качував по скалите. ~~Пристигнувајќи~~ на првиот кат со канцелариите на Архивот, можев да видам празни ходници и бели ѕидови ~~со вертикални и хоризонтални сиви правоаголници~~. Тие ненамерни ~~ѕвезди~~ цртежи на ѕидовите беа направени од ~~слоеви~~ прашина ~~насобрана околу и позади~~ ~~околу рамките на~~ сликите, ~~постерите и шкафовите кои~~ виселе ~~или се потпирале~~ на ѕидовите ~~многу долго време~~. Беше очигледно дека ~~спратот~~ е празен и имаше некое ~~чудно чувство во просторот~~. Како што дознав подоцна од вработен во Институтот на погорниот кат, Архивот неодамна бил ~~дислоциран~~ на ~~последниот~~ кат, ~~од една од новоизградените неокласицистички зади во~~ центарот на градот. Си помислив ~~преселба на~~ архив не е едноставна работа. Ако споредам со мојата логика на селење од еден во друг дом, веројатно би го исчистила просторот од ~~несакани и~~ непотребни ~~нешта~~, би ги реорганизирала тие што ќе ги задржам и би направила место за тие што ќе дојдат потоа, како

Скен од испечатени страници од мојот текст „Документот што недостига: перформанс бр. 4 (Сослушување)" од 2016 г., врз кои директно со мастило ги внесов моите дополнувања, измени и лекторските корекции.

правење нов ред на минатото, сегашноста и иднината. Ако архиварите работеле со слична логика, ~~сигурна сум дека~~ би предизвикале нарушување на претходниот ред и создавање ~~на~~ поинаква интерпретација на минатото.

Тогаш почнав да се прашувам: Дали моето истражување ќе биде засегнато од преселбата на архивот ако пресвртот веќе се случил ~~и не може да се врати назад~~?

Знаев дека единствениот начин да дознаам ~~што се случило е да одам на~~ последниот кат од новата зграда и да влезам во Архивот. На моето барање да го видам предметот на Роса Плавева, како дел од „Илинденското досие", ми дадоа само четири фотокопии од неважна бирократска кореспонденција. Нејзиното сведоштво и изјавите на сведоците не беа таму. Додека стоев во шок, бев исто така известена дека Архивот работи на серија публикации, во кои „Илинденското досие" конечно ќе биде достапно на јавноста. Незнаејќи што да речам, помислив дека можам само да чекам и да видам што ќе биде објавено под името „Плавева Илиева, Роса" кога публикациите конечно ќе се објават.

Испитувачот: Благодарам, сведочењето ќе биде земено предвид за време на постапката.

Р. Плавева: Почитувани другари и членови на Одборот, каде сум сега јас? После оваа изјава изгледа дека интерпретацијата на мојот живот за време на 1903 и потоа, може да оди во било кој правец. Може да биде колаж од сеќавања на други луѓе или целосно измислена приказна. Сите опции се можни.

Испитувачот: Тоа е апсолутно точно и веројатно. Ќе бидете навремено известени за нашата одлукат. Сослушувањето е одложено.

Смрт на фашизмот, слобода на народот!

Крај

ЕПИЛОГ

Во биографското издание со наслов „Илинденски сведоштва" во издание на Државниот архив на РС Македонија името на Роса Плавева го нема, не е никаде наведено. Иако има јасни и непобитни докази дека кореспондентката на илинденска пензија и била одликувана со „Илинденска споменица" што тогаш ја носела до крајот на својот живот, Архивот „ја исклучува" од листата на сведоци и учесници во Илинденското востание во 1903 година, зашто нема увид дали нејзиното оригинално сведоштво е штедено, уништено или некој недобронамерен и несовесен истражувач и го нема вратено назад на институцијата.

Еманципација жена

Ускршњи Новосађанин

Опо што на први поглед понезује жене по којима су улице Београда добиле имена јесте историјски период у којем су живеле и стварало

Београд. Фото Д. Стојановић

Нови казнени поход

ДЕВЕДЕСЕТ ГОДИНА ОД ТОПЛИЧКОГ УСТАНКА

Радомир Константиновић

Коста Војиновић | Фотографија из ар. „Политике"

Може се Србија обновити, може Србија да се после рата и повећа, али у Србији више неће бити Срба – изјавио је председник бугарске владе Радославов

ЛИСТАЈУЋИ ПОЛИТИКУ

17. фебруар

1907.

ТРГОВАЧКИ РЕД. У јучерашњем броју „Либерал" саопштава вам вести да је у хотелу „Русија" у Београду, за ноћење са доручком, плаћено 10 пара. Пробао сам и ја, и заиста, ноћење са доручком у „Русији" плаћено је 10 пара. Ја сам, међутим, платио 12 пара, јер сам ручао и вечерао. Ако ће ово бити нови трговачки ред, онда ће ускоро и Београд постати „Париз Балкана".

1932.

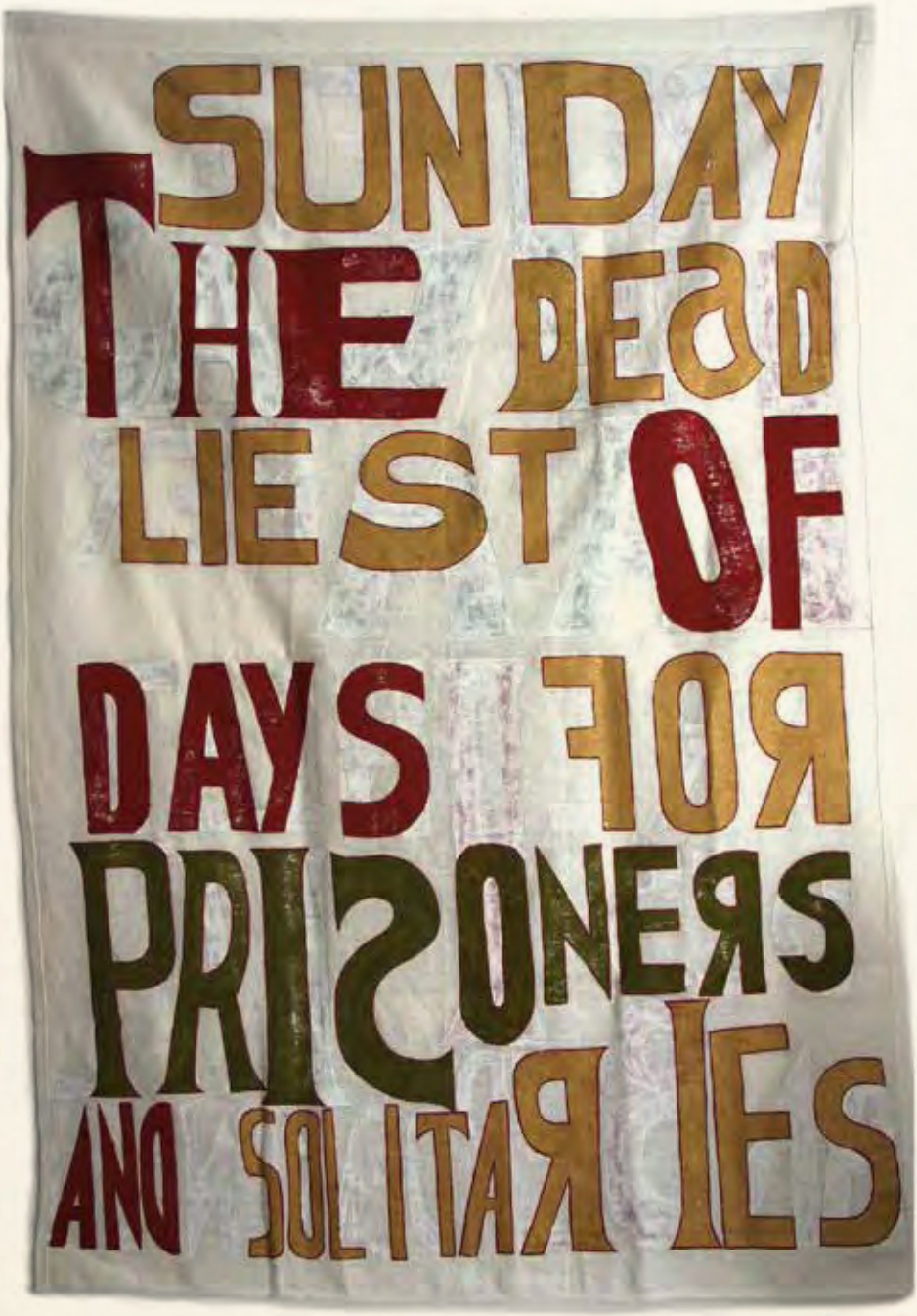
СМРТ НАЈСТАРИЈЕ ЖЕНЕ У ЈУГОСЛАВИЈИ. Јуче је у Београду у својој 130. години живота преминула Ана Ђорђевић, најстарија жена не само у Војводини, већ и у целој Југославији. Рођена је у Сремској Митровици, а у Београд је дошла пре 70 година. Удала се у 17. години за Ђорђа Ђорђевића, који је био 20 година старији од ње. Имали су 12 деце, од којих је 10 преживело. Ана је имала 70 унучади, 150 праунучади и 30 чукунунучади. Њен муж је умро пре 40 година. Ана је до 120. године живела сама у својој кући, а онда је прешла код ћерке. Последњих 10 година није могла да устане из кревета. Ана је имала 70 унучади, 150 праунучади и 30 чукунунучади. Њен муж је умро пре 40 година. Ана је до 120. године живела сама у својој кући, а онда је прешла код ћерке. Последњих 10 година није могла да устане из кревета.

1957.

ТОПЛОМ АСФАЛТИРАЈУ АУТОМОБИЛЕ. Да би се спречило оштећивање асфалтних коловоза у време топлих летњих дана, Републички секретаријат за саобраћај и везе одредио је да се асфалтирање улица у Београду, Новом Саду и Нишу обавља само ноћу, када је температура ваздуха нижа од 20 степени. Ова одлука односи се на све улице у центру градова, као и на све улице у близини школа, болница и спортских терена. Надлежни органи ће строго контролисати њено спровођење.

„Без наслов (Роза Луксембург)", ленено платно, конец, текстилна боја и графит, 2013. Платното е работено двострано. На оваа страна се испреплетени две познати изјави на Роза Луксембург: „Јас бев, јас сум, јас ќе бидам" и „Слободата е секогаш слобода за оние кои размислуваат поинаку".

На оваа страна од платното е пренесена реченица од нејзиниот дневник воден за време на една од нејзините издржувања на затворска казна: „Недела, најсмртоносниот од деновите за затворениците и осамениците".

О СЛОБОДИ И УЛИЦАМА БЕОГРАДА

Пловећи против струје

Христијана Ивановска

Долазак Нове 1917. године означио је за Ахматову и Цветајеву почетак великих трагедија, изолације, компромиса, емиграције

ДЕВЕДЕСЕТ ГОДИНА ОД ТОПЛИЧКОГ УСТАНКА

Пуне шуме одметника

Радован Клачанић

Пећинац брзо успоставља везе са људима из околине, затим из даљих крајева. Бира пратиоце, хитро се креће, проналази расуте комитске групе које најчешће делују без плана и самопрегорно

ЛИСТАЈУЋИ ПОЛИТИКУ

21. фебруар

190

ФЕЉТОН
За слободата и улиците на Белград

Реобјавени се два текста од проектот „За слободата и улиците на Белград", кои во форма на фељтон се објавувани во дневниот српски весник „Политики" во периодот февруари-март 2007 година. Проектот што се состои од истражување и изработка на 13 текстови што се фокусираат на 20 улици во Белград именувани со имиња на жени и нивните животни приказни е обид да се направи пресек на периодот од крајот на 19 до крајот на 20 век во кој ќе се случуваат огромни политички, општествени и културни промени во Европа и во кој неминовно ќе се одвиваат и процесите на буденье, емансипација и политичко организирање и дејствување на жените. Проектот е работен на покана на кураторот Горан Петровиќ во соработка со Театарот „Омен" од Белград и претставен во рамките на меѓународниот уметнички проект „Продор во реалноста: Укинување на јавниот простор" во 2007 година.

Зачудувачки се сличностите во биографиите на Ана Ахматова и Марина Цветаева, две од најголемите руски поетеси на 20 век. Победата на социјализмот во Русија ќе им донесе големи животни трагедии, а сепак она што го создавале ќе ги надживее сите општествени и политички промени и лидери. На ѕидовите на Белград нивните имиња ги носат мали улици во предградијата на југот на градот. Улицата „Марина Цветаева" се наоѓа во населбата Борча, а „Ана Ахматова" во населбата Церак.

Зарадиубавината на нејзината поезија, Ана Ахматова е славена со најубави епитети и нарекувана „Сафо на 20 век". Веројатно дека многу малку од ова доживеала во нејзините срќени години од младоста и веројатно сонувала за слава која во 1913 година напишала: „Еднаш веројатно во учебник ќе има / страница за мене напишана", но она што внатрешно го доживува до моментот на слава, не можела ни да го предвиди.

На почетокот на 20 век станува член на акмеистите, поетска група која негува едноставна и компактна форма на пишување. Пишувала за трагичната и фрустрирачка љубов, за Бог, за чувствата. Во 1910 година се мажи за Николај Гумильов, водачот на оваа група, а две години подоцна ја објавува својата прва книга „Вечер".

Секогаш пловејќи низводно, Марина Цветаева живеела според личните убедувања, дури и тогаш кога правилата ги диктирале други. Била слободоумна и отворена. Израснала патувајќи низ Европа под будното око на својот татко, кој бил историчар на уметноста и основач на Музејот на модерната уметност во Москва. Се мажи на дваесет години за Сергеј Ефрон со кого останува до крајот на животот. Имаат три деца. Сепак, нејзината природа постојано барала нови физички и духовни возбуди, поради што водела интензивен возбрачен живот.

Доаѓањето на новата 1917 година, Ахматова и Цветаева ја прославуваат заедно во Санкт Петербург. Тоа е нивната прва средба. Воодушевувањето било заемно зашто за творештвото на онаа другата знаеле уште од претходно. Акмеистите ѝ биле инспирација на Цветаева, а Гумильов позитивно ја оценил нејзината прва објавена книга.

Но, почетокот на новата година значел и почеток на големи промени. За руската земја ова не бил период само на нови општествени промени туку и време на победа на болшевизмот. За Ахматова и Цветаева овој период означувал и почеток на големи трагедии, изолација, компромиси, емиграција и творештво.

Премногу цитимината поезија на Ана Ахматова не зборувала за големите општествени и социјални промени, за револуцијата и болшевизмот. Поради тоа, советската критика ја нарекувала нејзината поезија „буржоаска". Состојбата на Ана Ахматова уште повеќе се влошила кога во 1921 година нејзиниот, сега веќе поранешен, сопруг, Гумильов, е стрелан без судење заради сомневање за конспирација. Живее во потполна творечка изолација сè до 1940 година, кога конечно добива можност слободно да создава, но не за долго. Андреј Жданов, кој

О СЛОБОДИ И УЛИЦАМА БЕОГРАДА

Борба за једнакост

Христијан Ивановић

Уколико је циљ да жена постане слободно људско биће, онда женама не треба одузимати рад, нити скраћивати њихово радно време, ни ограничавати области у којима жене могу радити, осим у неким сасвим ретким случајевима – писала је Клара Цеткин

ДЕВЕДЕСЕТ ГОДИНА ОД ТОПЛИЧКОГ УСТАНКА

Ширење герилског покрета

Радоман Кнежевић

Позивам све вас на општи устанак против вековног и подлог непријатеља, који нас је мучки с леђа напао у најтежим тренуцима по нас – писало је у прогласу о дизању устанка

ЛИСТАЈУЋИ ПОЛИТИКУ

22. фебруар

1907

Супруг Марине Цветајеве боринов на страни Белогардејаца. Због тога после револуције на њих више није било места у Русији. Све им је одузето па су живели у беспомоћној беди, због чега им је умрла беба Ирина. Напустили су Русију и преко Берлина и Прага 1922. године стигли у Париз. Показало се да је и живот у емиграцији био невероватно тежак.

Цветајева је писала: „Из свега у животу ја могу стварно рећи да ми ништа није било потребно као што је потребан један дом, сам у свету у коме ствари немају никакве потребе, ни моје ствари, ни ствари уопште, или су потребне само као десерт – као уопште нека непотребна за десертом".

Цветајева се 1939. коначно враћа кући. Повратак је био врхунац њене трагедије. Њена сестра је већ две године била у затвору, а у августу је под лажном оптужбом ухапшена и њена кћерка Ала која је тада имала 27 година; ослобођена је тек у петој деценији живота. Супруг Марине Цветајеве, након тешког болести, ухапшен је и стрељан 1941. К... тала Совјетска Сав... сви су евакуисани ... вишњски трамвај ... слом њега, после д... шина самоубиство.

После Стаљинов... матова је прва ствар ... пола века изашла ... ва. Путовала је у Ј... би прикупила награ... ипо што је стигла ... годину дана пред ... У истом периоду п... питања Марине Ц... је већ одавно отво...

Ако су Ана Ахм... Цветајева пријатељ... шизма, онда су Ц... за Луксембург сигу... другу страну истор... века Европа се опре... каква класна и дру... То је било време од... и двадесетих потр... ја. Рода Луксембур...

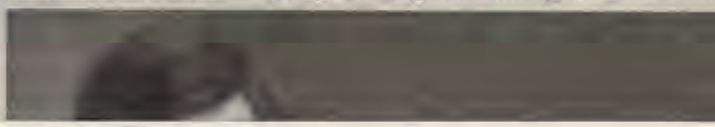
Клара Цеткин је ... ничитеља, најпознат... ри, уз то требало ... ајте одмах шта је ... постао в Димитрије ... ање под Митом Кла... ва био је текст пра... свеснили за неки члан... мишљу је писало: „П... ња против вековни... је ноћи с лобањама ...

Тим летњим треби... вековни, са и без ор... „српским пучанима" ... ма, у Тополници, Кј... сели и Нишком окр... у бугарске окупаци...

Посебна је пажња ... мобилизације је бу... ће спорно оно „ја", ј... зајсдно Певанац и Р... основно условно за ... је треба да прерасте ...

Отпор је био свако... ција и сналажљи... пских властима с... за се у Топлици неш... ничко пружање обе... њишу и његовој ми...

У том контексту у... борба Бугарина, у с... гија Кемофа Харџи... спомоћи Радића Рако... за сброј у општини ... са Владимиром и ... се да је он био иску... повериовао у жељ... гла суђења убице...

Супруг Марине Цветајеве борио се на страни Белогардејаца. Због тога после револуције на њих више није било места у Русији. Све им је одузето па су живели у беспомоћној беди, због чега им је умрла беба Ирина. Напустили су Русију и преко Берлина и Прага 1922. године стигли у Париз. Показало се да је и живот у емиграцији био невероватно тежак.

Цветајева је писала: „Из свега у животу ја могу стварно рећи да ми ништа није било потребно као што је потребан један дом, сам у свету у коме ствари немају никакве потребе, ни моје ствари, ни ствари уопште, или су потребне само као десерт – као уопште нека непотребна за десертом".

Цветајева се 1939. коначно враћа кући. Повратак је био врхунац њене трагедије. Њена сестра је већ две године била у затвору, а у августу је под лажном оптужбом ухапшена и њена кћерка Ала која је тада имала 27 година; ослобођена је тек у петој деценији живота. Супруг Марине Цветајеве, након тешког болести, ухапшен је и стрељан 1941. Кад је Црвена армија ушла у Елабугу, Марина Цветајева већ је била сахрањена. Њен супруг и син евакуисани су у Москву, а затим у Ташкент. Тамо је Сергеј Јаковљевич Ефрон, како је писао у писму пријатељима, „ушао у ред непријатеља народа". Ухапшен је 1941. године и стрељан 1942. Њихова кћерка Ирина, која је рођена 1925. године, вратила се у Москву 1947. године, али је ухапшена 1948. и послата у радни логор, одакле се вратила 1955. године.

Марина Цветајева је била један од најзначајнијих руских песника XX века. Њена поезија је била под утицајем руских симболиста, а касније је развила сопствени стил који се карактерише по ритмичној и мелодичној структури. Њене песме су често биле о љубави, смрти, природи и уметности. Њена поезија је била веома лична и емотивна, а њене песме су често биле испуњене тугом и меланхолијом.

Марина Цветајева је била веома плодна песникиња. Написала је више од 500 песама, као и неколико драма и прозних дела. Њена поезија је била веома цењена у Русији, али је била мало позната у иностранству. Њена поезија је била преведена на многе језике, али је још увек мало позната широј публици.

Марина Цветајева је била једна од најтрагичнијих фигура руске књижевности. Њен живот је био испуњен патњом и губицима. Њена поезија је била одраз њеног унутрашњег света, њених осећања и њених мисли

О СЛОБОДИ И УЛИЦАМА БЕОГРАДА

Српска орхидеја

Хришћанска мисао

Исидора Секулић и Даница Марковић, скоро вршњакиње, рођене крајем седамдесетих година XIX века, стварале су и објављивале у истом периоду али су једна другу познавале само преко својих радова

слушнав за она. [...] Тие сметаат дека најна најголема до ност е просветлување на жената на пролетеријатот токму на овие тема. Верувам дека најчитан памфлет на другарката Венера е оној за сексуалните проблеми. Каква штета!" Сметал дека теоријата за и околу сексот, вклучувајќи ја и онаа на Фројд, се само случајни хипотези „кои произлегле од лични потреби да се оправда својата абнормалност или хипертрофијата на сексуалниот живот пред моралот на буржоазијата".

За Ленин, прашањето на сексуалната слобода е тема на буржоазијата за која не смее да има простор ниту меѓу пролетеријатот, ниту во партијата. Клара Цеткин не се согласувала со тоа. Сметала дека прашањето за состојбата на жените е еднакво важно како и прашањата за власните и општествено-политичките промени. Она била историска можност од инферорно човечко битие да се создаде рамноправен член на општеството и семејството. И сметала Клара Цеткин била пример за игнорирање на лажниот морал во приватниот живот. Живеела во вонбрачна заедница со Осип Цеткин со кого имала две деца, а во неговата смрт се омажила за 18 години помладиот поет и сликар Георг Фридрих Цундел од кого подоцна и се развела.

Роза Луксембург, пријателка и соиздателка на Клара Цеткин, останала по убедувањето марксистички револуционер сè до крајот на својот живот. Многу рано ќе го траснра својот живот, кога на 16 години станува член на Полската работничка партија. Неј ното име е поврзано со основањето на Социјалдемократската партија на Кралска Полска и Социјалдемократската партија на Германија. Верувала дека слободата и секогаш на страната на дисидентите или на оние што мислат поинаку, што го потврдила и во практиката.

Не верувала во јакнење и истакнување на нациите и националната припадност. Знаела дека така се слабее моќта на работничката класа, која само обединета ќе успее во борбата против капитализмот во Европа. Нејзиното одбивање да постои можност за лично национално изјаснување во социјализмот подоцна ќе предизвика тежнја со Ленин.

На почетокот на 20 век отворено пишува за можна војна како резултат на тешката економска ситуација во Германија и јакнење на милитаризмот и империјализмот во земјата. Таа барала од социјалистите кои биле во парламентот да работат на промена на состојбата. Приката сметала е на вратата на Европа. Австро-Унгарија во 1914 година ќе објавува војна на Србија, а германската империја на Русија. Германскиот парламент, вклучувајќи ги и социјалдемократите, ќе изгласаат поддршка на војната. Роза Луксембург оваа одлука ќе ја доживее како лична катастрофа. Заедно со истомисленици, вклучувајќи ја и Клара Цеткин, ќе ја формира револуционерната група „Спартакус". Додека две години лежи во затвор, под псевдонимот Јуниус, пишувала текстови, поточно критики кои болшевистичкиот модел и социјализмот, заради опасноста од „диктатура на пролетеријатот" и текстови за кризата на социјалдемократијата. Подоцна, заедно со Карл Либкнехт, излегува од Социјалдемократската партија заради разликата во ставовите и ја формира Комунистичката партија на Германија.

Историјата се повторува. Правото на поинакво мислење сè уште се плаќа со глава. Неколку месеци подоцна Роза Луксембург е убиена на мистериозен начин откако е уапсена за време на берлинските демонстрации на почетокот на 1919 година. Нејзиното тело е пронајдено во каналот покрај Зоолошката градина. Либкнехт е убиен истиот ден во обид за бегство.

ДЕВЕДЕСЕТ ГОДИНИ ОД ПОЛИТИЧКИОТ УБАНАК

Енергија гнева

Радомир Константиновић

На југу Србије нико више неће и не сме да се одазове бугарским позивима за регрутацију – тако су наредиле војводе Пећанац и Војиновић

ЛИСТАЈУЋИ ПОЛИТИКУ

23. фебруар

1907,

(доле) „Документот што недостига: перформанс бр. 9 (Атрибути на слободата)“, дигитална фотографија, фото: Јане Чаловски, 2020. (десно) Фотографска референција на која се прикажани италијански партизанки на крајот од Втората светска војна, фото: Valentino Petrelli, јавен домен, Wikimedia Commons.

Јас сум облечена во костим изработен од волнен филц во соработка со Ludus Agender Label за „Документот што недостига: перформанс бр. 12 („Македонка" – еманципација, смисла и копнеж)", фото: Илиана Петрушевска, 2022. Во рацете држам отворени страници од мојата работна тетратка што ја користев во периодот 2020-2022, а кои се однесуваат на женското тело и сексуалноста, еманципаторски форми на здружување и дејствување кај жените, и отворени страници од книгата, која за мене беше вистинско освежување и инспирација токму на оваа тема, на Катрин Малабу – „Izbrisano uživanje: klitoris i mišljenje" [Beograd: Fakultet za medije i komunikacije; Zagreb: Multimedijalni institute, 2021 (Novi Sad, Artprint)].

Klitoris, anarhija i ženskost

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Цртеж во работна тетратка од кириличната типографија „Архетип отворена форма", која ја развивав во периодот од 2016 до 2022 г. Инспирација ми беа Јозеф Алберс и неговата типографија денес позната како "Archetype Albers", и теоријата на „Отворена форма" на Оскар и Зофија Хансен. Исчекорувањето што го направив со бришење на вертикалите и хоризонталите во буквите, како доминантни форми на хиерархија, создаваат чувство на ослободен простор за нови интерпретации и толкувања на големите наративи со вклучување гласови на маргинализираните и заборавените.

„Документот што недостига: перформанс бр. 9 (Атрибути на слободата)", дигитална фотографија, фото: Јане Чаловски, 2020.

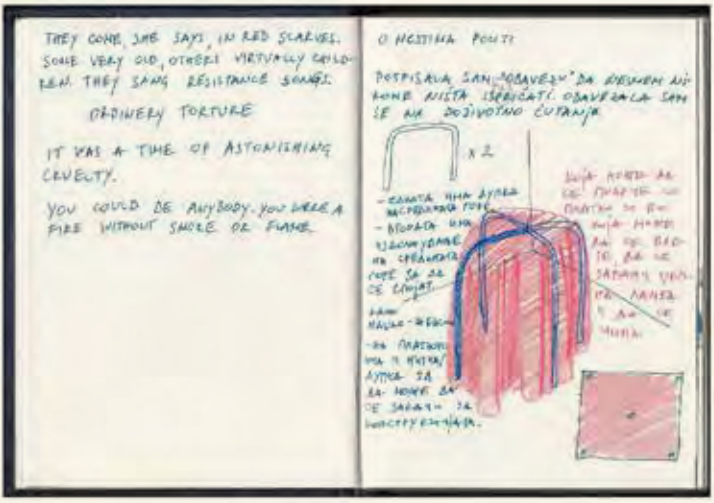

„Документот што недостига: перформанс бр. 7 (Чистење)", документирање на средбата со една од последните преостанати партизанки во просториите на Сојузот на здружението на борците, Скопје, дигитална фотографија, фото: Ана Лазаревска, 2017.

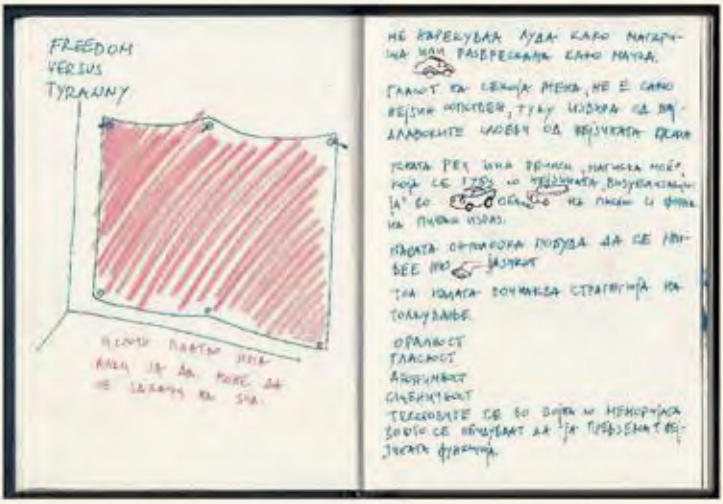

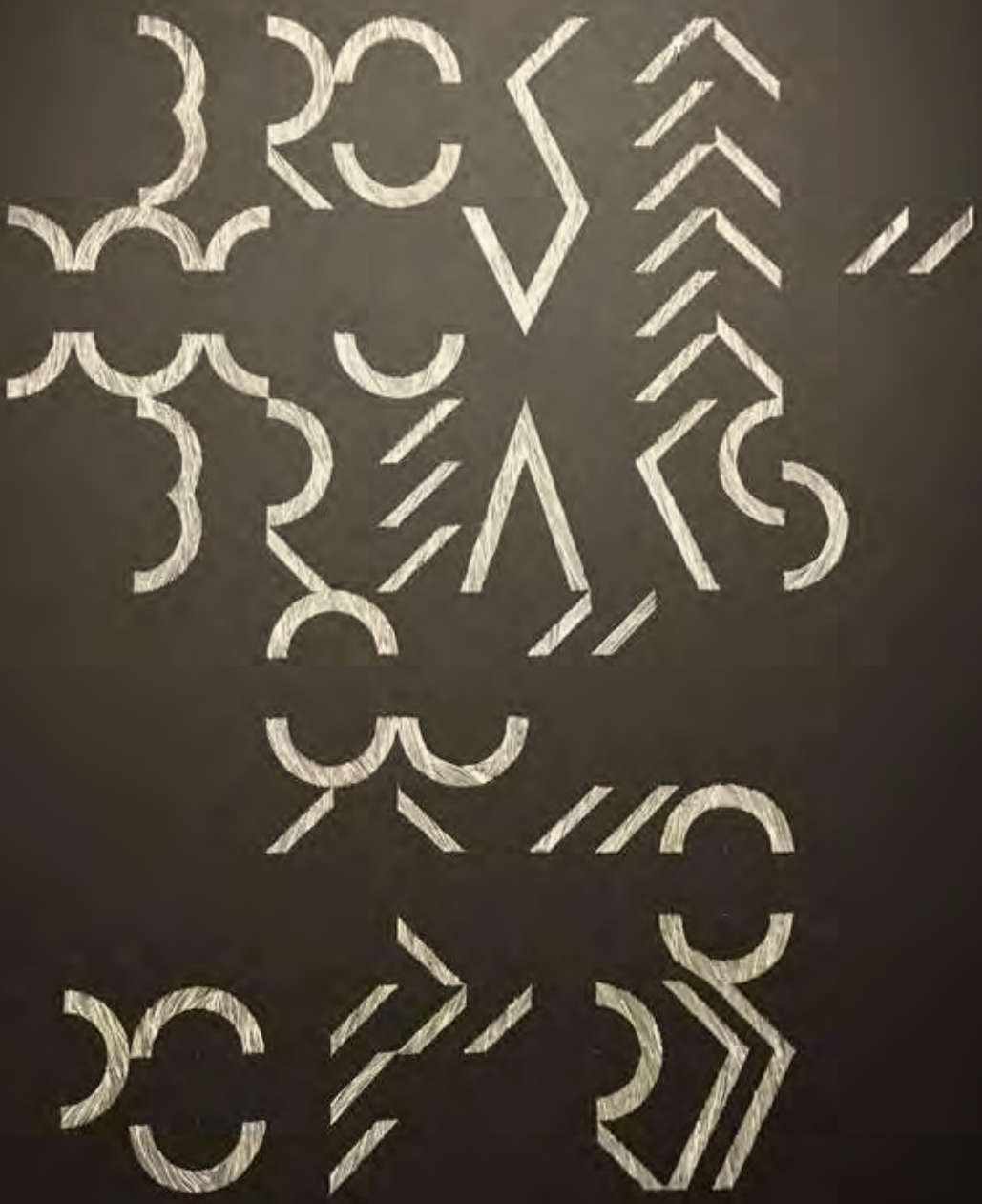
Страници од мојата работна тетратка што ја користев во периодот на 2022 година, додека работев на подготовките на „Документот што недостига: перформанс бр. 6 (Ќерка)", премиерно изведен на 2 јуни во Музејот на современата уметност во Скопје, во рамките на изложбата „Екстатични тела: Архива на перформативни квир тела во Македонија", курирана од Славчо Димитров и Биљана Тануровска-Ќулавковски, како дел од „Скопје викенд на гордоста 2022". Фото: Соња Ставрева.

Втора изведба на перформансот во Националната библиотека во Приштина во рамките на "Manifesta 14 Prishtina – the European Nomadic Biennial", куриран од Кетрин Николс, креативен модератор на 14. издание на биеналето. Фото: © Manifesta 14 Prishtina / Atdhe Mulla. Јас сум облечена во костим од лен изработен во соработка со Ludus Agender Label врз кој испишав текст со текстилна боја со кириличната типографија.

„Документот што недостига: перформанс бр. 11 (Мурал)", ѕидорез со променливи димензии, дел од мојата инсталација "Broken Document Breaks Out Into Poetry", дел од изложбата "Whiteness as Property. Racism and Ownership", Kunstlerhaus Vienna, куратор Ана Хофнер екс-Првуловиќ*, 2022. Фото: MNagl.

„Документот што недостига: перформанс бр. 12 („Македонка" – емансипација, смисла и копнеж)", благодарност до Лина Костарова Унковска за позајмување на примерок од првиот број од списанието „Македонка", фото: Илиана Петрушевска, 2022. (лево) „Архетип отворена форма", типографија, 2022.